

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра етнології і археології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Націогенез українців»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Етнологія»

Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри етнології
і археології
протокол № 13 від 28 червня 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Націогенез українців
Викладач (-і)	Монолатій Іван Сергійович, д.пол. н., професор
Контактний телефон викладача	(0342) 59-61-87
E-mail викладача	ivan.monolatii@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС/ 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації в день проведення лекцій/семінарських занять, або ж щочетверга після занять з 14.00 до 15.00 в 702.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
«Націогенез українців» спрямований на вивчення концепцій етнонаціональної ідентифікації та націотворчого процесу українців, процесів та інструментів, які потрібні для уміння окреслення поля дискусій навколо дефініції термінів “етнос”, “нація”, “народ”.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою вивчення дисципліни є розгляд процесів творення української нації, характеристика типів націй, суть методів і критеріїв типологізації націй, теорії походження нації, основні етапи формування нації в Україні, дискусії щодо націогенезу українців, зокрема в публічному дискурсі, визначити тенденції розвитку знань щодо націогенезу українців у доробку дослідників української діаспори; охарактеризувати сучасний стан дослідження проблеми походження українського етносу та нації, етимологію дефініції “нація”, фази національного відродження, чинники націотворення.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Загальні компетентності:	
ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	
ЗК02. Здатність працювати автономно.	
ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	
ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою.	
ЗК06. Здатність працювати в міжнародному контексті.	
ЗК07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	
Спеціальні (фахові) компетентності	
СК01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні, етнографічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.	
СК02. Здатність здійснювати історичні, археологічні й етнологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.	
СК03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії, археології та етнології.	
СК04. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії, археології та етнології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.	
СК05. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або етнології.	
СК06. Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області.	
СК08. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології, етнології з європейськими та євроатлантичними інституціями.	
СК09. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення	

досліджень та професійної діяльності у сфері історії, археології та етнології.
 СК10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.
 СК11. Здатність планувати і виконувати наукові дослідження в галузі історії, археології та етнології.
 СК12. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

Програмні результати навчання

ПР01. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.
 ПР03. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проєкти з урахуванням сучасних методологічних підходів.
 ПР05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії, археології та етнології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки
 ПР07. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.
 ПР11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	16
семінарські заняття	18
самостійна робота	56

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
2-й семестр	032 «Історія та археологія» освітня програма «Етнологія»	1-й курс	нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	семінари	самост. роб
Тема 1. Вступ до курсу. Нація: суть, значення	2	2	8
Тема 2. Теорії походження нації.	2	2	8
Тема 3. Концепції націогенезу в українців.	2	2	8
Тема 4. Етапи націогенезу українців	2	2	8
Тема 5. Проблеми формування української політичної нації	2	2	8
Тема 6. Міжнародні відносини і національна свідомість в Україні у ХХ ст.	2	4	8
Тема 7. Консолідація української нації на сучасному	4	4	8

етапі			
ЗАГ:	16	18	56
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Підсумковий контроль рівня знань та успішності здобувачів відбувається у формі екзамену. Підсумковий бал складається з суми підсумкового балу за семінарські заняття (максимально 20 балів), балу за контрольну роботу (максимально 20 балів) і балу за індивідуальну роботу (максимально 10 балів) та в сукупності становить максимально 100 балів.		
Вимоги до письмової роботи	Написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо здобувач не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом за семестр з дисципліни. Контрольна робота включає: 20 тестових питань (по 1 балу за кожне питання).		
Семінарські заняття	<p>У ході поточного контролю здійснюється усне та письмове опитування з тем, передбачених для семінарських занять. Також здійснюється контроль самостійної роботи відповідно до визначеної тематики.</p> <p>Оцінювання знань та науково-пошукової роботи здобувачів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На семінарському занятті діє такий принцип оцінювання:</p> <p>«відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;</p> <p>«добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>«задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>«незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p>		
Самостійна робота та	Самостійна робота здобувача є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Метою самостійної роботи		

індивідуальне завдання	є вдосконалення навичок і вміння працювати з науковою літературою та джерелами. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем здійснюється у вигляді тестового контролю. Індивідуальне завдання – написання есе на запропоновану тему.
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» і виконання усіх видів робіт.
Підсумковий контроль	Семестровий підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Для того, щоб одержати допуск, необхідно виконати всі види роботи і набрати не менше 25 балів. Підсумковий бал складається з суми підсумкового балу за семінарські заняття (максимально 20 балів), балу за контрольну роботу (максимально 20 балів) і балу за індивідуальну роботу (максимально 10 балів) та балу за іспит (50 балів) та в сукупності становить максимально 100 балів. Форма здачі іспиту письмова.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Контрольна письмова робота має бути виконана на 9 семінарському занятті.

Академічна доброчесність:

Як викладач, так і здобувач, повинні дотримуватися «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» та Кодексу честі ПНУ <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

У випадку запозичених робіт, відсутності посилань на використані джерела, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє негативну оцінку та пропонує повторно виконати необхідний вид роботи.

Відвідування занять:

Відвідування занять та активна участь у роботі семінарів є обов'язковою умовою. Участь у семінарських заняттях може проходити у таких формах: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії тощо.

Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу запізень на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності на лекції чи семінарському занятті, отримання негативної оцінки або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – четвер, 14.00 год. – 15.00 год.

Пропущене заняття здобувач може «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем та кафедрою. Як правило «відпрацювання» проходить в усній формі, вирішенні тестових завдань тощо. Під час занять дозволяється користування мобільним телефоном виключно для навчальних цілей.

Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

1. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX-XX століття. Київ, 2000. 656 с.
2. Касьянов Г. Націогенез українців у сучасній історіографії: версії. Схід-Захід:

- Історико-культурологічний збірник. Випуск 3. Харків: Майдан, 2001. С. 82-100.
3. Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму Київ, 1999. 350 с.
  4. Лисяк-Рудницький І. Зауваги до проблеми “історичних” та “неісторичних” націй // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. Т.1. Київ, 1999. 28-47.
  5. Монолатій І. Етнонаціональна спільнота в концепціях зарубіжних та українських вчених. Історико-політичні проблеми сучасного світу : Збірник наукових статей. Чернівці : Рута, 2007. Т. 15–16. С. 92–99.
  6. Монолатій І. Етнопериферійність. Участь суб’єктів західноукраїнської етнополітичної сфери в міжетнічній взаємодії, міждержавних конфліктах і культурі пам’яті. Дрогобич, 2022. 576 с.
  7. Монолатій І. Категорія інтеракціонізму в дискурсі західної етнополітології // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Політологія, соціологія, філософія. Вип. 11. 2008. С. 184–188.
  8. Монолатій І. Категорія інтеракціонізму в системі інструментарію радянського суспільствознавства // Держава і право. 2009. № 43. С. 719–726.
  9. Монолатій І. Політизація етнічності та етнічна спільнота : поняття, етапи, місце в теорії націоналізму. Ідеологія українського націоналізму на сучасному етапі розбудови Української держави. Матеріали міжнародної наукової конференції. Івано-Франківськ, 12–13 жовтня 2006 р. [Наук. ред. О. М. Сич]. Івано-Франківськ., 2006. С. 184–195.
  10. Монолатій І. С. Інші свої. Політична участь етнічних акторів пізньогабсбурзьких Галичини і Буковини. Монографія. Івано-Франківськ, 2012. 432 с.
  11. Монолатій І. С. Разом, але майже окремо. Взаємодія етнополітичних акторів на західноукраїнських землях у 1867–1914 рр. Монографія. Івано-Франківськ, 2010. 736 с.
  12. Плохій С. Походження слов’янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусії Київ, 2015. 456 с.
  13. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху Київ, 2009. 320 с.
  14. Сміт Е. Д. Національна ідентичність / пер. з англ. П. Таращука. К. : Основа, 1994. 224 с.

Інформаційні ресурси

1. ДУ „Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України” <https://ivinas.gov.ua>
2. Інститут історії України НАН України <https://history.org.ua/>
3. Наукова бібліотека ПНУ – <http://lib.pnu.edu.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>

Викладач

доктор політичних наук, професор І.С. Монолатій